

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4

THE IMPLEMENTATION OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEMS IN SCHOOLS UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU GROUP 4

ณัฐธยาน์ มีพร¹

วิฑูล ทาชา²

มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน^{1,2}

nutthaya.mee@student.mbu.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูผู้ดำเนินงานในกลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ที่มีประสบการณ์การทำงานและสังกัดประเภทของสถานศึกษาต่างกันกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 314 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลรายบุคคลให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 5 ด้าน ประเภทสถานศึกษาแตกต่างกันมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ด้าน คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษมีผลการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสูงกว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการ เนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษมีการกิจหลักในการประเมินและจำแนกนักเรียนที่มีความพิการก่อนส่งต่อไปยังสถานศึกษาที่เหมาะสม จึงต้องมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ละเอียดและเป็นระบบมากกว่า ขณะที่โรงเรียนเฉพาะความพิการมีนักเรียนจำนวนมากและหลากหลายประเภทความพิการ ทำให้การดำเนินงานด้านนี้อาจมีข้อจำกัดมากกว่า ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลมาตรฐานรายบุคคล การจัดโปรแกรมที่เลี้ยงสำหรับครูใหม่ และการกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : การดำเนินงาน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aimed to The objectives of this research were: 1) to investigate the implementation of the student support system in educational institutions under Special Education Bureau group 4, and 2) to compare the implementation of the student support system among teachers with different lengths of work experience and different types of educational institutions. The sample group comprised 314 teachers responsible for the student support system. The statistical methods employed for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and One-Way Analysis of Variance (One-Way ANOVA).

The research findings indicated that the overall implementation of the student support system, as well as all five dimensions, was at a high level. Among these dimensions, prevention and problem-solving demonstrated the highest mean score, whereas knowing students individually exhibited the lowest mean score. This finding reflects the necessity for further enhancement of individual student database systems. Teachers with different lengths of work experience exhibited statistically significant differences in the implementation of the student support system across all five dimensions. Furthermore, educational institutions of different types demonstrated statistically significant differences in one dimension, namely knowing students individually. Special Education Centers achieved a higher level of implementation in this dimension than Special Schools for Students with Disabilities. This may be attributed to the primary responsibility of Special Education Centers in assessing and classifying students with disabilities prior to referral to appropriate educational institutions, thereby necessitating more comprehensive and systematic individual student data collection procedures. In contrast, Special Schools for Students with Disabilities serve a larger number of students with diverse categories of disabilities, which may impose limitations on the implementation of this dimension. The policy recommendations derived from this study include the development of standardized individual student database systems, the establishment of mentoring programs for novice teachers, and the formulation of concrete outcome indicators for the student support system.

Keywords : Implementation , the Student Support Systems, Special Education Bureau

บทนำ

ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อาจได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมและค่านิยมภายนอก จนนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรมและการปรับตัว การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิตที่เหมาะสม (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2553 อ้างถึงใน ธนิตา ศุภสุคนธ์, 2562)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น สมาธิสั้น (ADHD) ความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) ออทิสติก (Autism) และความบกพร่องทางสติปัญญา (ID) จำเป็นต้องได้รับการดูแลเฉพาะด้าน เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ อารมณ์ และสังคม แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการพัฒนาระบบช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบข้อจำกัดด้านบุคลากร การเข้าถึงบริการ และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (กรมสุขภาพจิต, 2566) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน และอาจเผชิญปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 และยังขาดการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานตามประเภทสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

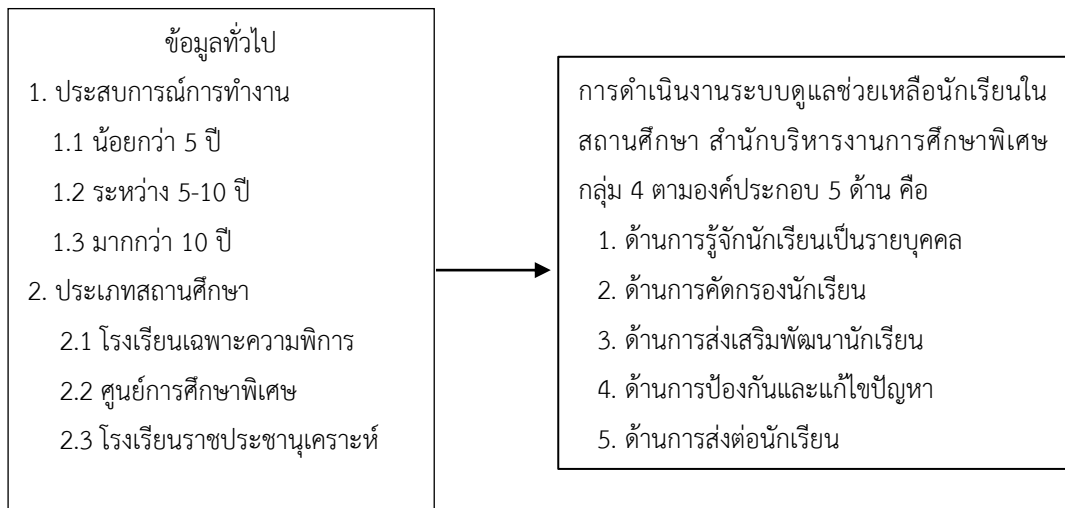
ดังนั้น การวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จึงมีความสำคัญ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูผู้ดำเนินงานในกลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ที่มีประสบการณ์การทำงานและสังกัดประเภทของสถานศึกษาต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้ 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) บริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 และ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) กรอบแนวคิดในการวิจัย ในการกำหนดตัวแปรเพื่อใช้เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยเลือกใช้ประสบการณ์การทำงานและประเภทของสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ โดยประสบการณ์การทำงานของครูสัมพันธ์กับทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ David A. Kolb ซึ่งชี้ว่าครูที่มีประสบการณ์สูงย่อมมีความชำนาญในการรู้จักนักเรียน การคัดกรอง และการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบมากกว่าครูที่เริ่มปฏิบัติงาน ส่วนประเภทของสถานศึกษามีผลต่อรูปแบบและความเข้มข้นของการดำเนินงาน เนื่องจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ มีบริบท ภารกิจ และกลุ่มเป้าหมายนักเรียนแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อวิธีการและคุณภาพของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการดังนี้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาละ 1 คน และครูประจำชั้นสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จากสถานศึกษา 21 สถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวนรวมทั้งสิ้น 323 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ และ (2) แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) เพื่อวัดระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยแต่ละท่านได้ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์การวิจัยในเกณฑ์ 3 ระดับ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะถูกคัดออกหรือปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง โดยข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.67 และ 1 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872 สำหรับด้านจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้บริหารสถานศึกษาก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล และแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความสนใจในการตอบ และการรักษาความลับของข้อมูล โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในการรายงานผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษา และใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป การวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4 ของครูที่มีประสบการณ์และประเภทสถานศึกษาต่างกันใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ (Scheffe - Method)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ผ่าน Google Form ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาละ 1 คน และครูประจำชั้นสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จากสถานศึกษา 21 สถานศึกษา จำนวนรวมทั้งสิ้น 323 คน ซึ่งได้ข้อมูลตอบกลับของครู จำนวน 314 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97 จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 สถานะผู้ตอบแบบสอบถามแสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 314) ของกลุ่มเป้าหมาย

n = 314

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์การทำงาน		
1. น้อยกว่า 5 ปี	67	21.3
2. 5 -10 ปี	110	35.0
3. มากกว่า 10 ปี	137	43.6
รวม	314	100
2. ประเภทสถานศึกษา		
1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ	94	29.9
2. โรงเรียนเฉพาะความพิการ	138	43.9
3. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์	82	26.1
รวม	314	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.6 ประสบการณ์การทำงานในช่วง 5 -10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.0 และประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 และ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเฉพาะความพิการคิดเป็นร้อยละ 43.9 ศูนย์การศึกษาพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 29.9 และ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 26.1

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 โดยรวมแต่ละด้าน

n = 314

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.30	0.63	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.24	0.67	มาก
3. ด้านการส่งต่อ	4.23	0.49	มาก
4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.20	0.66	มาก
5. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.10	0.65	มาก
โดยรวม	4.21	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.24$) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

n = 314

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	SV	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	10.178	2	5.089	13.541**	.001
	ภายในกลุ่ม	116.881	311	.376		
	รวม	127.059	313			
ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	11.554	2	5.777	13.898**	.001
	ภายในกลุ่ม	129.268	311	.416		
	รวม	140.822	313			
ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	2.925	2	1.463	6.171*	.002
	ภายในกลุ่ม	73.712	311	.237		
	รวม	76.637	313			
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	13.459	2	6.730	16.667**	.001
	ภายในกลุ่ม	125.573	311	.404		
	รวม	139.032	313			
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	7.096	2	3.548	8.689**	.001
	ภายในกลุ่ม	126.983	311	.408		
	รวม	134.078	313			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	6.963	2	3.481	11.589**	.001
	ภายในกลุ่ม	93.422	311	.300		
	รวม	100.385	313			

* p < 0.05 ** p < 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่าครูมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ตารางที่ 4 แสดงค่าเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประเภทสถานศึกษา

n = 314

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	SV	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการปกครองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	.298	2	.149	.365	.694
	ภายในกลุ่ม	126.761	311	.408		
	รวม	127.059	313			
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	.156	2	.078	.173	.841
	ภายในกลุ่ม	140.665	311	.452		
	รวม	140.822	313			
ด้านการส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	.044	2	.022	.088	.915
	ภายในกลุ่ม	76.593	311	.246		
	รวม	76.637	313			
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	.281	2	.140	.315	.730
	ภายในกลุ่ม	138.751	311	.446		
	รวม	139.032	313			
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.204	2	1.602	3.807**	.023
	ภายในกลุ่ม	100.002	311	.322		
	รวม	100.385	313			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.383	2	.191	.595	.552
	ภายในกลุ่ม	100.002	311	.322		
	รวม	100.385	313			

* p < 0.05 ** p < 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา ที่มีประเภทของสถานศึกษาแตกต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สรุป

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการปกครองนักเรียน ด้านการส่งต่อด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และประเภทของสถานศึกษา พบว่า ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ที่มีประสบการณ์การทำงาน และประเภทของสถานศึกษาต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ที่ได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องการที่ผลการวิจัยพบว่าการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมากอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 มีครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษและมีความมุ่งมั่นในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างใกล้ชิด ประกอบกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแลและส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง

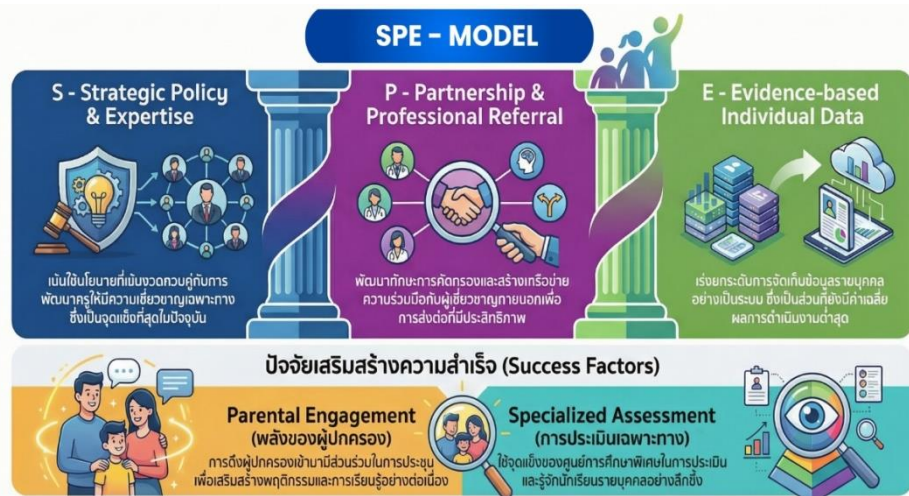
การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านผลดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่ามีความเข้าใจในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างลึกซึ้ง มีทักษะและความชำนาญในการระบุปัญหา การจัดกิจกรรมช่วยเหลือ และการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา สุขสำแดง (2563) ที่พบว่า ประสบการณ์การทำงานของครูมีผลต่อคุณภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่มีประสบการณ์สูงมักมีแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลายและสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากกว่า

การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา พบว่า ครูในสถานศึกษาที่มีประเภทต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการดำเนินงานสูงกว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลที่พบในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอาจอธิบายได้ว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษมีภารกิจหลักในการประเมินและจำแนกนักเรียนที่มีความพิการก่อนส่งต่อไปยังสถานศึกษาที่เหมาะสม จึงต้องมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ละเอียดและเป็นระบบมากกว่าสอดคล้องกับ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน (2563) ที่ระบุว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นภารกิจหลักของศูนย์การศึกษาพิเศษในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรก ขณะที่โรงเรียนเฉพาะความพิการมีนักเรียนจำนวนมากและหลากหลายประเภทความพิการ ทำให้การดำเนินงานด้านนี้อาจมีข้อจำกัดมากกว่า

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ผลวิจัยทำให้ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่มีความเฉพาะ ทางด้านการพัฒนานักเรียนที่มีความพิการ คือ SPE-Model ซึ่งเป็นโมเดลที่เน้นการเปลี่ยนผ่านจากการทำงานเชิงรุกด้านนโยบายไปสู่การสร้างความแข็งแกร่งด้านฐานข้อมูลและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อการดูแลเด็กพิเศษอย่างรอบด้าน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. กลยุทธ์เชิงนโยบายและผู้เชี่ยวชาญ 2. การทำงานร่วมกับเครือข่ายและการส่งต่อ 3. การจัดการข้อมูลรายบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยสรุปตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดง SPE - Model การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

ด้านการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบสถานศึกษาควรจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียนที่เป็นมาตรฐาน ครอบคลุมทุกมิติของความต้องการพิเศษ พร้อมทั้งจัดอบรมครูให้มีทักษะการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในโรงเรียนเฉพาะความพิการที่มีจำนวนนักเรียนและประเภทความพิการหลากหลาย

ด้านการพัฒนาครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย สถานศึกษาและหน่วยงาน ต้นสังกัดควรจัดโปรแกรมพี่เลี้ยงเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากครูอาวุโสสู่ครูที่มีประสบการณ์น้อย โดยเน้นด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคัดกรองนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ซึ่งเป็นด้านที่พบความแตกต่างตามประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญ

ด้านการประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรม สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหามีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าการจัดขึ้นบรรลุเป้าหมายการลดปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนได้จริงหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2566). รายงานสถานการณ์โรคจิตเวชเด็กไทย ปี พ.ศ. 2565-พฤษภาคม พ.ศ. 2566: การเฝ้าระวังโรคจิตเวช และปัญหาสุขภาพจิตจากฐานข้อมูลคลังข้อมูลสุขภาพ (Health Data Center) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2568 จาก https://www.dmh.go.thutm_source=chatgpt.com.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2567 จาก https://www.obec.go.th/?utm_source=chatgpt.com.
- ธนิศา ศุภรสุคนธ์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเฉลิม พระเกียรติ (พิบูลบำรุง). ระดับปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาแผน ข. ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2568 จาก https://www.su.ac.th/?utm_source=chatgpt.com.
- ณัฐกานต์ รักษา. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์. ระดับปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข. ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. คลังปัญญาศิลปากร.
- รุ่งนภา สุขสำแดง. (2563). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต1. หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2567 จาก <https://is.gd/7ksN6L>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน. (2563). คู่มือการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2568 จาก <https://pubhtml5.com/cjmm/oahf/basic/>.
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2555). คู่มือครูระบบการดูแลนักเรียนกลุ่มเด็กพิเศษที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่1. บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- Asad Islam. (2017). *Parent-Teacher Meetings and Student Outcomes: Evidence from a Developing Country*. (Department of Economics Monash University, 2017). Retrieved 28 ตุลาคม 2567 from <https://is.gd/LGJZ34>.
- Keeney, A. J., et al. (2024). *Effectiveness of education focused wraparound services to*. (ScienceDirect summary). Retrieved 24 ตุลาคม 2568 from <https://surl.li/wohbf>.
- Mitchell, D. (2015). *Inclusive education is a multi-faceted concept*. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 5(1), 9–30. <https://doi.org/10.26529/cepsj.151>.